

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 307/04-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval sťažnosť Jozefa Šajmíra, bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 288/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Jozefa Šajmíra na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 288/95 v období od vydania nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 147/02 zo 17. decembra 2002 porušené bolo.

2. Jozefovi Šajmírovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 307/04-16 z 13. októbra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Jozefa Šajmíra (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 288/95 v období od vydania nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 147/02 zo 17. decembra 2002.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaniami sp. zn. Spr. 2116/04 doručenými ústavnému súdu 10. septembra a 29. novembra 2004, v ktorých oznámila, že vo veci nezistila prietahy v konaní, a preto sťažnosť nepovažuje za dôvodnú, a súčasne chronologicky uviedla všetky úkony účastníkov a okresného súdu v napadnutom konaní od vydania citovaného nálezu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd zistil z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu nasledovný priebeh a stav konania v období po 17. decembri 2002.

Okresný súd 13. októbra 2003 určil termín pojednávania na 15. december 2003. Z dôvodu neprítomnosti žalobkyne a jej právneho zástupcu bolo toto pojednávanie odročené na 1. marec 2004.

Okresný súd 1. marca 2004 pojednávanie odročil na neurčito s tým, že spis bude zaslaný Okresnému súdu Prievidza z dôvodu vypočutia svedkov a 19. apríla 2004 okresný súd vypracoval predmetné dožiadanie na Okresný súd Prievidza.

Dňa 28. júna 2004 Okresný súd Prievidza vrátil spis okresnému súdu.

Dňa 28. júla 2004 okresný súd určil termín pojednávania na 10. november 2004, ktoré bolo odročené pre neúčast' právneho zástupcu žalobkyne na 16. február 2005.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“

(I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je sťažovateľ žalovaným účastníkom, ústavný súd už v predchádzajúcom náleze sp. zn. III. ÚS 147/02 konštatoval, že konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov „*nemožno vzhľadom na jeho predmet a skutkovú a právnu náročnosť hodnotiť za také zložité, že by len v dôsledku zložitosti veci mohli vzniknúť zbytočné prietahy v konaní*“. Ústavný súd sa preto týmto kritériom podrobnejšie nezaoberal.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd v správaní sťažovateľa ako účastníka konania pred okresným

súdom vo veci vedenej pod sp. zn. 16 C 288/95 po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 147/02 nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že sťažovateľ prispel k predĺženiu konania v predmetnej veci.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, bol postup okresného súdu.

Obdobie od vydania nálezu ústavného súdu do októbra 2003, keď určil termín pojednávania na december 2003, považuje ústavný súd za obdobie nečinnosti okresného súdu bez akejkolvek zákonnej prekážky (viac ako 10 mesiacov), ktoré nemožno ospravedlniť. Okresný súd aj napriek nálezu ústavného súdu nezabezpečil plynulý a efektívny priebeh konania vo veci. Za dva roky od vydania nálezu ústavného súdu okresný súd nariadil iba dve pojednávania v decembri 2003 a novembri 2004, ktoré odročil pre neúčast' právneho zástupcu žalobkyne, a vykonal iba dva jednoduché úkony (zisťoval trvalý pobyt svedkov a po odročenom pojednávaní v marci 2004 dožiadal Okresný súd Prievidza o vypočutie svedkov). Od 28. júna 2004, keď mu bol spis z dožiadaného okresného súdu vrátený, vo veci opätovne nekonal a jeho úkony nesmerovali k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. Preto celé obdobie od doručenia nálezu ústavného súdu (január 2003) do prejednávania sťažnosti na ústavnom súde kvalifikuje ústavný súd ako neefektívne konanie okresného súdu so zbytočnými prietahmi.

Ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu prihliadol najmä na skutočnosť, že napriek tomu, že ústavný súd už raz vyslovil, že základné právo sťažovateľa bolo v predmetnom konaní porušené, a súčasne prikázal okresnému súdu vo veci konať, všeobecný súd neorganizoval svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila o rozhodnutie (napr. I. ÚS 145/03). Vec je stále na okresnom súde bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Doterajšia dĺžka konania okresného súdu (viac ako 9 rokov) preto nemôže byť v žiadnom prípade

akceptovaná a ospravedlnená. Všeobecný súd mal venovať postupu v tejto veci zvýšenú pozornosť.

Vzhľadom na horeuvedené okolnosti ústavný súd konštatuje, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 288/95 došlo k zbytočným prierahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z týchto dôvodov nemohol preto akceptovať vyjadrenie predsedníčky okresného súdu, že prierahy v konaní neboli a sťažnosť nie je dôvodná.

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby vo veci konal vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 147/02 zo 17. decembra 2002.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 200 000 Sk. Sťažovateľ žiadosť odôvodnil okrem iného tým, že „s prihliadnutím na ďalších 19 mesiacov nečinnosti sa javí ako nevyhnutné priznať Jozefovi Šajmírovi vyššie finančné zadosťučinenie. Malo by sa pritom prihliadnuť nielen

na dobu nečinnosti ale aj na nerešpektovanie Ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti“.

Podľa ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je možné napraviť iným zákonom dovoleným a predvídaným spôsobom. V danom prípade preto do úvahy prichádza priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Sťažovateľ podľa názoru ústavného súdu musí za daných okolností pociťovať určitú beznádej vo svojej veci, ak okresný súd napriek tomu, že o zbytočných priet'ahoch v konaní pred ním už rozhodol ústavný súd, vo veci nekonal, resp. konal bez viditeľného pokroku. Podľa názoru ústavného súdu nemožno pripustiť, aby sa takým spôsobom, aký bol zistený v tejto veci, nerešpektovali a porušovali základné práva účastníka konania pred všeobecným súdom. Takýto prístup všeobecných súdov k nálezom ústavného súdu a k odstraňovaniu príčin vedúcich k záverom o porušovaní základných práv účastníkov ohrozuje dôveru občanov k princípom právneho štátu. Vzhľadom na to považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľovi sumu 40 000 Sk.

Úhradu trov konania ústavný súd nepriznal, pretože sťažovateľ si trovy právneho zastúpenia pred ústavným súdom neuplatnil.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. januára 2005